Wawryniuk Anjey. Replacing Border Sections Between Poland and USSR in 1951 and the Case of Kroschienko. Because of its location, Kroschienko as one of the few places of today Bieszczady district, had a good chance of a huge infrastructure, cultural and economic development. The unique location of this village was decisive to the fact that the First Hungarian-Galician Iron Railway was routed by Kroschienko. After 1939, the village became a part of USSR. After signing the agreement on the exchange of border sections between Poland and the Soviet Union Kroschienko was allocated to Poland. On the basis of the relevant archival documents the condition and the number of buildings, fields area, the roads and the public utilities has been retrieved. Once vibrant life station, today slowly cease to exist. Regional trains and freight trains do not run anymore and railroad workers do not remember the first days of the Polish State Railways in Krościenko.

Key words: the First Galician Hungarian Railways, railway station, transfer of property protocols, the border agreement, the exchange of territory, boundary markers, 1951, the delimitation of the border, Polish-Soviet commission, USSR, Poland.

Artykuł pojawił się w redakcji
04.04.2013 r.

УДК 331.101 (477)

Наталія Ліповська-Маковецька

Участь України в сучасних міжнародних міграційних процесах

Розкрито питання впливу економічної глобалізації на процеси міжнародної міграції робочої сили. Визначено роль України в сучасних міжнародних міграційних процесах. Проаналізовано стан сучасного етапу міжнародної трудової міграції в Україні. Зосереджено увагу на причинах зростання еміграції населення України. Визначено напрями управління міграційними процесами. Надано пропозиції щодо стримування еміграції в Україні через створення належних соціально-економічних та правових умов, розвиток вітчизняного ринку праці, формування регіональної міграційної політики, стимулювання економічного зростання.

Ключові слова: міжнародна міграція робочої сили, глобалізація, трудові ресурси, міграційні процеси.

Постановка наукової проблеми та її значення. Активність міграційних процесів у регіонах України суттєво впливає на стан трудового потенціалу та на соціально-економічну ситуацію загалом. Спостерігається різке зростання міграційних процесів як усередині країни, так і за її межі. Зростання безробіття, диференціація в соціально-економічних умовах життя населення в різних регіонах країни, погіршення екологічної ситуації посилюють міграцію робочої сили.

Процеси економічної глобалізації та зростання відкритості економік сприяють обміну людськими ресурсами, що забезпечує підвищення їхньої конкурентоспроможності на міжнародних ринках праці. Сьогодні в Україні спостерігається зростання обсягів еміграції економічно активного населення, серед яких − молодь, жінки та висококваліфіковані фахівці. Саме тому проблеми міграції набувають для України першочергового значення.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Вагомий внесок у процес дослідження теорії й практики міжнародної трудової міграції, удосконалення організаційних, економічних та правових важелів її регулювання зробили такі вітчизняні вчені, як О. Власюк, В. Геєць, С. Злупко, А. Кравченко, Е. Лібанова, Ю. Макогон, О. Малиновська, Н. Марченко, А. Мокій, С. Пирожков, С. Писаренко, О. Позняк, М. Романюк, А. Рум'янцева, Є. Савельєв, Л. Симів, А. Філіпенко. Серед зарубіжних авторів слід відзначити праці таких науковців, як Дж. Борхаса, К. Макконела, А. Мансора, Я. Мінсера, П. Сталкера, А. Роя й ін.

Дослідження та комплексний аналіз демографічних і соціально-економічних характеристик учасників трудових міграційних процесів українців зроблено в монографіях С. І. Пирожкова, О. А. Малиновської, О. У. Хомри. Зовнішню трудову міграцію проаналізовано та представлено в розвідці Е. М. Лібанової та О. В. Позняка. Аспекти зовнішньої трудової міграції досліджує І. Прибиткова за результатами численних соціологічних обстежень в Україні. Проте, незважаючи на наукові дослідження, особлива увага має приділятись аналізу міжнародних міграційних процесів, впливу стану

© Ліповська-Маковецька Н., 2013

економіки та соціальної сфери на динаміку й обсяги міжнародної трудової міграції в прикордонних регіонах Україні.

Мета статті − дослідження впливу економічної глобалізації на процеси міжнародної міграції робочої сили. Зважаючи на вищенаведену мету, **завданнями** статті є аналіз сучасного етапу трудової міграції в Україні, виявлення причин зростання еміграції населення України, визначення основних напрямів забезпечення ефективного управління міграційними процесами в Україні.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сьогодні роль України в сучасних міжнародних міграційних процесах постійно зростає. Україна входить у десятку лідерів світових країн-експортерів робочої сили. Обсяг мігрантів з України сягає понад 6,6 млн осіб. Серед основних країн, куди емігрували громадяни України, − Росія, Польща, США, Казахстан, Ізраїль, Німеччина, Молдова, Італія, Білорусь, Іспанія. Зі свого боку, Україна прийняла близько 5 млн осіб із Росії, Білорусі, Казахстану, Узбекистану, Молдови, Азербайджану, Грузії, Вірменії, Таджикистану й Киргизстану.

У 2010 р. загальний обсяг міжнародних грошових переказів, за даними Світового банку, склав понад 440 млрд дол. США. Із них 325 млрд дол. США надійшло до країн, що розвиваються, що на 6 % більше, ніж у 2009 р. Проте реальна цифра грошових переказів набагато вища. За обсягами грошових переказів із країни перше місце посіли США (48 млрд дол. США), далі йдуть Саудівська Аравія, Швейцарія й Росія [9].

Ураховуючи її транзитне положення, щороку також зростає кількість іммігрантів, які тимчасово перебувають у країні. Україна − частина центральноєвропейського маршруту нелегальної міграції, що веде до країн ЄС. Тому одним із вагомих чинників, що зумовлює загрозу національній безпеці України, є неконтрольований відплив за межі держави трудових ресурсів, а також незаконна міграція в Україну громадян країн Південно-Східної Азії, Близького Сходу, Африки, країн СНД (Молдова, Грузія, Російська Федерація).

Зростання еміграції населення України пояснюється нестабільною ситуацією на внутрішньому ринку праці, низька заробітна плата; відсутність перспектив професійного росту; недостатній рівень економічної безпеки громадян; соціально-економічна нестабільність у країні загалом.

Ураховуючи важкі наслідки світової фінансово-економічної кризи значна кількість розвинених країн відчуває погіршення ситуації на внутрішньому ринку праці, коли зростає рівень безробіття, підвищується навантаження на держбюджет. За цих умов уряди країн переглядають свою міграційну політику, намагаючись обмежити доступ на внутрішній ринок низькокваліфікованої іноземної робочої сили, щоб дати можливість працевлаштуватися національній робочій силі [1]. Однак, на нашу думку, вихідці з країн Азії та Африки за сприятливих умов міграції, потрапивши на території розвинених держав, не намагатимуться їх залишити.

Сьогодні в західноєвропейських країнах розповсюджена практика залучення спеціалістів із держав, що розвиваються, за тимчасовими контрактами на роботу в промислово розвинуті країни. Прикладом може бути використання індійських програмістів у США. Фактором, який сприяє збільшенню попиту на працю, можна вважати процес старіння населення промислово розвинутих країн.

У ЄС спостерігається зростання міграції переважно з країн Азії та Африки. Наприклад, у Сербії, Франції, Німеччині значний приплив мігрантів саме з цих регіонів. Як доводить практика, це суттєво впливає на підвищення рівня народжуваності, сприяє економічному оздоровленню приймаючих країн тощо.

Представники етнічних меншин значно частіше, ніж місцеве населення, створюють власний бізнес, вони проявляють меншу розбірливість при виборі праці, меншу увагу приділяють плануванню сім'ї. За прогнозами дослідника міжнародних міграційних процесів П. Сталкера, протягом 1995−2025 рр. чисельність робочої сили в бідних країнах збільшиться з 1,4 млрд до 2,2 млрд [8, с. 145].

За нинішніх темпів розвитку торгівлі та міграції інвестицій навряд чи вдасться забезпечити зайнятість такої кількості нових робітників на території країн, де вони народилися. Глобалізація сприяє переміщенню висококваліфікованих працівників у промислово розвинуті країни. Як уже зазначалося, спільною рисою, притаманною абсолютній більшості країн, є збільшення в складі іммігрантів кваліфікованих спеціалістів. Головний мотив переміщення таких спеціалістів – збільшення доходів і кар'єрне зростання, можливість застосування своїх знань та здібностей [6, с. 33].

Унаслідок більш низької заробітної плати іммігрантів, у країнах, що їх приймають, зменшуються витрати на виробництво товарів і послуг, вони стають дешевими, підвищується їхня

конкурентоспроможність на ринках. Наприклад, у США імміграція обумовлює 30–40 % загального зниження реальної заробітної плати некваліфікованої робочої сили, що не може не позначитися на цінах готових продуктів [4, с. 254]. Отже, міграція суттєво впливає на обсяг ВВП.

Також у приймаючих країнах покращується економічна ситуація через підвищення конкурентоспроможності товарів, до виробництва яких залучаються іммігранти, та стимулювання внутрішнього сукупного попиту. Країна значно економить на підготовці кваліфікованих спеціалістів, на здійсненні НДДКР, соціальних програмах тощо.

На сьогодні інтерес до міграційних процесів у світі надзвичайно високий. Це пояснюється як масштабами явища (загальна чисельність міжнародних мігрантів − 215 млн осіб, тобто 3 % світового населення), так і роллю міграцій у демографічному та соціально-економічному розвитку країн світу.

За оцінками експертів, для збереження чисельності населення на нинішньому рівні до 2050 р. ЄС знадобиться 47,9 млн мігрантів, а Росії – 24,9 млн. Щоб зберегти чисельність працездатного населення, потрібна ще більша кількість мігрантів – 79 млн для ЄС і 35,8 млн для Росії [7]. Це означає, що на Заході, а також Сході зростатиме попит на працівників − мігрантів із країн Європейської частини СНД. Більше того, на міжнародному ринку праці загострюватиметься конкуренція за робочу силу, передусім кваліфіковану. За таких умов трудова міграція з України, яка вже сьогодні є досить численною, без сумніву, посилюватиметься.

За прогнозами Інституту демографії й соціальних досліджень імені М. В. Птухи, Україну в перспективі до 2061 р. може очікувати зменшення працездатного населення на 30 %. При цьому Україну покидають найбільш підготовлені, енергійні люди, що в умовах демографічного спаду може створити значні труднощі для розвитку держави [5].

Масова еміграція українців (щорічні обсяги сягають 5−7 млн осіб), де особливу тривогу викликає масова «втеча інтелекту» (протягом останніх шести років з України виїхало близько 100 тис. осіб із вищою освітою), масштабна нелегальна міграція, інтенсивне транзитне переміщення іноземних трудових ресурсів через державні кордони (спроби залишитися в Україні роблять лише 3−5 % нелегальних мігрантів, затриманих правоохоронними органами) і надлишкова імміграція робочої сили вимагають глибокого вивчення, потребують контролю й ефективного регулювання [2].

Ураховуючи необхідність створення дієвих механізмів впливу на міграційні процеси, одним з основних напрямів діяльності Державної міграційної служби є вивчення й аналіз зарубіжного досвіду в частині побудови систем прогнозування та управління міграційними процесами й, відповідно, побудова власної національної системи.

Для створення в Україні системи моніторингу міграційних потоків, їх аналізу, оперативного отримання актуальної та достовірної інформації про стан і тенденції міграційних процесів Державною міграційною службою підготовлено проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції на створення єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами», який 7 жовтня 2012 р. схвалено на засіданні уряду. Проведена Державною міграційною службою України у 2011−2012 рр. робота заклала необхідне підґрунтя для подальшої стабільної розбудови Державної міграційної служби та реалізації міграційної політики відповідно до міжнародних стандартів у цій сфері [3].

На нашу думку, управління міграційними процесами повинно здійснюватись, ураховуючи вивчення зарубіжного досвіду щодо регулювання міграційних процесів, гармонізацію вітчизняного законодавства відповідно до міжнародних стандартів, розширення системи міждержавних договорів про взаємне працевлаштування громадян і їхній соціальний захист, формування концепції держаної міграційної політики та стратегії; забезпечення працевлаштування безробітних, створення умов для їхньої перекваліфікації, соціальний захист; сприяння поверненню висококваліфікованих працівників; забезпечення стабільності національної економіки.

Висновки й перспективи подальших досліджень. На сучасному етапі розвитку економіки України посилюються міграційні процеси, які супроводжуються послабленням трудового потенціалу країни. Міграція робочої сили негативно впливає на економічну, політичну та демографічну ситуацію в країні.

Міжнародна трудова міграція, у якій бере активну участь Україна, тісно пов’язнана з процесами економічної глобалізації. Основними шляхами стримування еміграції в Україні є:

− створенняв належних соціально-економічних та правових умов із метою підвищення рівня життя населення;

- розвиток вітчизняного ринку праці;
- формування нового підходу до міграційної політики через перехід від контролюючих функцій держави до комплексного управління міграційними процесами на рівні регіонів;
- стимулювання економічного зростання, створення нових робочих місць, підвищення доходів, формування сприятливого клімату в країні.

Джерела та література

1. Бахчеванова Н. В. Інтеграція України до світового ринку праці [Електронний ресурс] / Н. В. Бахчеванова. − Режим доступу : http://www.rusnauka.com/9_KPSN_2011/Economics/2_84325.doc.htm
2. Дембіцька О. О. Сучасний стан та негативні наслідки міжнародної трудової міграції населення [Електронний ресурс] / О. О. Дембіцька, А. О Дембіцька, Л. П Сисюк. − Режим доступу : http://www.xn-rusnuk-6nfc.xn-cm-fmc/33_DWS_2010/33DWS_2010/Economics/74167.%20doc.htm
3. Лабінська Г. М. Українська трудова міграція в контексті міжнародної міграції робочої сили [Електронний ресурс] / Г. М. Лабінська, О. М. Прокопюк. − Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2010_34/Zmist/ 7PDF.pdf
4. Макуха С. М. Міжнародні господарські зв'язки країн із перехідною економікою в умовах глобалізації / С. М. Макуха. – Х. : Право, 2005. – 304 с.
5. Міграція. Інформаційно-аналітична щомісячна газета [Електронний ресурс]. − Режим доступу : http://migraciya.com.ua/news/the-state-migration-service-of-ukraine/ua-state-migration-service-of-ukraine-stages-of-development-and-prospects/
6. Харламова Г. О. Міграція як складова процесу формування людського капіталу України / Г. О. Харламова, М. Наумова // Економіка та держава. – 2010. – № 4. – С. 32–36.
7. Mansoor A. Migration and Remittances: Eastern Europe and the Former Soviet Union / ed. by A. Mansoor and B. Quillin. – The World Bank, 2006. – P. 249.
8. Stalker P. Workes without frontiers: The impact of globalization on international migration / P. Stalker // Boulder (Col). − Rienner : ILO, 2007. – XI. – P. 141–152.
9. Ukraine among migration leaders [Electronic resourse]. − Mode of access : http://www.migration.org.ua/english/index.php?module=pages&act=page&pid=402

Липовская-Маковецкая Наталья. Участие Украины в современных международных миграционных процессах. Рассматриваются вопросы влияния экономической глобализации на процессы международной миграции рабочей силы. Определена роль Украины в современных международных миграционных процессах. Проанализировано состояние современного этапа международной трудовой миграции в Украине. Внимание сосредоточено на причинах роста эмиграции населения Украины. Определяется направление управления миграционными процессами. Сделаны предложения относительно сдерживания эмиграции в Украине путём создания надлежащих социально-экономических и правовых условий для развития отечественного рынка труда, формирования региональной миграционной политики, стимулирования экономического роста.

Ключевые слова: международная миграция рабочей силы, глобализация, трудовые ресурсы, миграционные процессы.

Lipovska-Makovecka Nataliya. Participating of Ukraine is in Modern International Migratory Processes. The question of influence of economic globalization is exposed on the processes of international migration of labour force. Certainly role of Ukraine in modern international migratory processes. Consisting of the modern stage of international labour migration is analysed of Ukraine. Rapt attention is on reasons of growth of emmigpacii population of Ukraine. By an author certainly directions of management migratory processes. Suggestions are given in relation to inhibition of emigration in Ukraine by the way of stvorennyav of the proper socio-economic and legal terms, to domestic market of labour, forming of regional migratory policy, stimulation of the economy growing development.

Key words: international migration of labour force, globalization, labour resources, migratory processes.

Стаття надійшла до редколегії
28.03.2013 р.